

Ελληνικά επώνυμα: Διαδρομές στην Ιστορία

Πολιτισμός / Γλωσσολογία

Ηρακλής Ψάλτης, φιλόλογος

[Προηγούμενη δημοσίευση: <https://www.pemptousia.gr/?p=181796>]

Παπούλιας- Από το δημωδ. παπούλιας-παπούλης, υποκορ.του παππούς, και ο γέρος ιερέας. Οι καταλ. -ούλης/-ούλιας, συνηθέστατες σε επώνυμα, προέρχεται από το μsn. επίθημα -ούλι(ν). Σε επώνυμα η κατάλ. -ούλης τουλάχιστον από τον 13^ο αιώνα, πρβλ. Σακκούλης, Γιαννούλης (1402-Κρήτη), Φωτούλης (1318-Στρυμών), Καρδούλης(1303-Χαλκιδική) κτλ. Σήμερα βλ. Γιαννούλης-Γιαννούλιας, Φωτούλης-Φωτούλιας, κτλ.

Παπουτσής- παπουτσής, υποδηματοποιός, τσαγκάρης <τουρ. paruccu

Παρίσης- Από το βαφτ., κυρίως στη βόρεια Ελλάδα, Παρίσης, <Κυπαρίσσης, από την ευχή: να γίνει ψηλός σαν κυπαρίσσι, όπως Πολύζος - να έχει πολυζωΐα, Πολυζώης - το ίδιο, Ρίζος - να ριζώσει, Στέριος - να στεριώσει κτλ.

Πατακός- Από το ιδιωμ.(Κρήτη), πατακός, πατακιός, ο μικρόσωμος, ο άσχημος, αρχ. πάταικος.

Πεπονής: ν.ε. πεπόνη<μσν. πεπόνη< ελνστ. πεπόνιον υποκορ. του αρχ. (σίκυος) πέπων, αγγούρι ώριμο

Πρέκας/Πρέκκας- Από το ν.ε. διαλεκτ. πρέκι, οριζόντιος δοκός που τοποθετείται στο πάνω μέρος της πόρτας ή του παραθύρου, για να στηρίζει τον τοίχο από πάνω, μεσν. πριέκιον. Το επώνυμο εμφανίζεται κυρίως στα Δωδεκάνησα (Ρόδος, Κως κτλ), Κυκλάδες (Σαντορίνη,Αμοργός κτλ). (Λ.Μ), πρβλ. το ομόσημο επων. Γκλαβάνης - γκλαβάνι (σλαβ. αρχής).

Πρωτόπαπας- Ο πρωτοπρεσβύτερος. [μσν. πρωτοπαπάς < πρωτο- + παπάς και μετακ. τόνου κατά τα άλλα σύνθ.].

Πρωτοψάλτης- Ο επικεφαλής των ψαλτών μιας εκκλησίας, μσν. πρωτοψάλτης < πρωτο- + ψάλτης

Πυλαρινός- Επώνυμο που δηλώνει καταγωγή από την περιοχή Πύλαρος της Κεφαλλονιάς, από τις πιο ορεινές στο ΒΑ τμήμα του νησιού. Κυριότεροι οικισμοί τα Μακρινώτικα και η Αγ.Ευφημία.

P

Ρήγας: Από το νεοελληνικό ρήγας, λαϊκότροπα ο βασιλιάς (μεσαιωνικό ρήγας). Προέρχεται από το ελληνιστικό ρηξ, αιτιατική ρήγα, που προέρχεται από το λατινικό rex.

Ρουβάς- Από το διαλεκτ. (Λιτοχ.) ρουβός, σημαίνει= όχι ευθύς, ύπουλος, πονηρός. Και ως επίρρ. «με κοιτάει ρουβά», στραβά. Σύμφωνα με την Δούγα-Παπαδοπούλου προέρχεται: από το αρχ. ραιβός>ριβός (σημ.Στερ.Ελλ.) με στένωση του άτονου αι, κανονική στα βόρεια ιδιώματα> ρουβός, με χείλωση του ι>ου εξαιτίας του παρακείμενου χειλικού β.

Ρούσος/Ρούσοπουλος- Από το ν.ε. ρούσος< για άνθρωπο με κοκκινωπά μαλλιά ή για ζώα με κοκκινωπό τρίχωμα,< μσν. ρούσος < λατ. russ(us). Το Ρουσόπουλος ως επώνυμο ήδη από τον 11^ο αιώνα, βυζαντινού αξιωματούχου.

Σ

Σακελλάριος- Από το βυζαντ. Εκκλησιαστικό τίτλο σακελλάριος<λατ. sacellarius-ο }βαλαντιοφύλακας, θησαυροφύλακας.

Σαμαράς, Προέρχεται από το προσηγορικό (κοινής έννοιας) ουσ. σαμάρι με την κατάληξη -ας με την οποία σχηματίζονται επαγγελματικά ουσιαστικά (ψωμάς, ψαράς, λαδάς, ωρολογάς). Στο σαμάρι υπάρχει η αρχαία ελληνική λέξη σάγμα (σέλλα, σαμάρι, εφίππον, από το ρήμα σάττω (φορτώνω, συσκευάζω) και τη λατινική κατάληξη -αριουμ- αριονσαγμάριο - σαμάριον - σαμάρι. Τη λέξη δανείστηκαν από μας οι Τούρκοι και την έχουν στη γλώσσα τους ως σεμέρ, όπως έχουν και το σεμερσί που σημαίνει σαμαράς.

Σαχίνης- Από το τουρκ. περσ. sahin, γεράκι.

Σβωλός- Σχετικό με το ουσ. σβόλος , μικρή μάζα ξεραμένης λάσπης από χώμα.

Σεκέρης- Από το τουρκ. seker, η ζάχαρη.

Σινόπουλος- Από το βαφτ. Σήνος, Σίνης, παραλλαγή του ονόματος Στασινός/Στασηνός < Αναστάσιος, σε διάφορες περιοχές όπως Μακεδονία, Κύμη, Πελ/σο κτλ.

Σκαραμαγκάς- Επώνυμο που δηλώνει τον κατασκευαστή σκαραμαγγίων, πολυτελές ύφασμα επί Βυζαντίου, συνήθως φερόμενο από τους αυτοκράτορες. Μεγάλη βυζαντινή οικογένεια με κλάδους σε Πόλη, Χίο και Αθήνα, εξ ου και το τοπωνύμιο Σκαραμαγκά Αττικής.

Σκλαβενίτης- Επώνυμο που δηλώνει καταγωγή από τόπους όπως Σκλαβηνία, Σκλαβουνιά, τοπωνύμια που χαρακτηρίζουν περιοχές με σλαβική κατοίκηση. Επί Βυζαντίου οργανώθηκαν στα αυτοκρατορικά εδάφη αυτόνομα μορφώματα Σκλαβούνων (Σθλαβίνων).

Σκουτέλης- Από τη λέξη σκουτέλλι, το πήλινο πιάτο, μικρή γαβάθα < μσν. σκουτέλλι(ν) < σκουτέλλιον υποκορ. του σκουτέλλα < λατ. scutella{ΣΧΓ}

Σκουτέρης- Από το δημωδ. σκουτέρης, ο ποιμένας, ο τσοπιμένας, ο τσοπάνος, κυρίως ο προϊστάμενος στην στάνη.

Σόμπολος- Από το ουσ. σόμπολα, οι μικρές πέτρες που χρησιμοποιούνται για τα μεταξύ των μεγαλύτερων πετρών χάσματα στις οικοδομές. Ίσως ο χτίστης που είχε την ιδιότητα να τοποθετεί τα σόμπολα (και σομπολάκια) στο υπό κατασκευή κτίριο.

Σούρλας- Από το ιδιωμ. (Ήπειρ.) σούρλα, κάθε τι ψηλό που λήγει κωνοειδώς, π.χ. σουρκέφαλος, ο σχινοκέφαλος, που έχει μακρύ κεφάλι. Ετυμολογικά συνδέεται με το σλαβ. сырла, η προβοσκίδα ή η πίπα/σφυρίχτρα/φλογέρα. (MEYER)

Στασινόπουλος/Στασινός- Από το βαφτ. Στασηνός-Στασινός, παραλλαγή του ονομ. Αναστάσιος, ήδη από την παλαιολόγια εποχή, σε περιοχές όπως Θεσσ/κη, Σέρρες, Πόλη, Χαλκιδική, Καστοριά, Καπαδοκία κτλ. Συνηθισμένο και στην Αρκαδία.

Στεφανόπουλος. Η κατάληξη σε -όπουλος είναι πατρωνυμικό του βαφτιστικού Στέφανος, το οποίο είναι αυτούσιο, το αρχαίο (ομηρικό) προσηγορικό ουσιαστικό στέφανος... στεφάνιον... στεφάνι. Οι παραγωγικές καταλήξεις -άνος, -άνον σχηματίζονται ουσιαστικά από ρήματα και δίνουν σ' αυτά τη σημασία του οργάνου: στέφω -

[Συνεχίζεται]

<http://bit.ly/2DrRcP5>